

Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 34, Şubat 2019, s. 302-312

ISSN: 2149-0821 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.16990/SOBIDER.4813>

Dr. Öğr. Üyesi Arzu MERİÇ

Kayseri Üniversitesi, Pınarbaşı Suna Yalçın Meslek Yüksekokulu, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü, arzumeric@erciyes.edu.tr

MUHASEBE MESLEK MENSUPLARI TARAFINDAN ADLİ MUHASEBECİLİK MESLEĞİNİN FARKINDALIK VE KABUL GÖRMESİ İLE İLGİLİ BİR DEĞERLENDİRME

Özet

Adli muhasebecilik, hile denetimi, dava desteği ve uzman tanıklık olarak ifade edilen üçayaklı bir meslektir. Anglo- Sakson ülkelerinde, meslek olarak tanınan ve yürütülen bu faaliyetler ülkemizde her bir ayağı farklı meslek gruplarınca yürütülmektedir. Adli muhasebecilik, ülkemizde, mesleki olarak henüz bir karşılığı olmamakla birlikte; çeşitli eğitim ve öğretim faaliyetleri ve sertifikasyon ile belgelendirmek suretiyle, kavram olarak gündem olmuştur.

Çalışmanın amacı, Adli Muhasebecilik mesleğinin önemi ile ilgili farkındalık ve mesleğin kabul görme seviyesini ölçmektir. Bu amaçla konu ile ilgili değerlendirmeyi yapabilmek için anket soruları hazırlanmıştır. Anket, iki bölümde toplamda 23 sorudan oluşturulmuş ve katılımcıların algıları beşli Likert ölçeği ile ölçülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe, Bağımsız Denetim, Adli Muhasebe

ASSESSING AWARENESS AND ACCEPTANCE OF FORENSIC ACCOUNTING AMONG CERTIFIED PUBLIC ACCOUNTANTS

Abstract

Forensic accounting is stated tripodal professional serving fraud auditing, litigation support and expert witnessing. Forensic accounting is known as a professional serving all of these activities in Anglo-Sakson contries. But in our country each of these activities are served more than one different professionals.

Although there is not response for forensic accounting in our country; it is in order as a term with several education activities and certification activities.

The purpose of study is to assess the awareness and acceptance of forensic accounting professional. For this purpose, questionnaire is prepared about the subject being able to assess. The questionnaire formed in total 23 questions as two section and participants' perceptions sized with five point Likert scale.

Key Words: Accounting, Auditing, Forensic Accounting

GİRİŞ

İngilizce karşılığı “forensic accounting” olan meslek, aslında muhasebe mesleğinin köklerine geri dönüşü olarak ifade edilmektedir.

Nitekim, hile keşfi; muhasebe mesleğinin ilk yıllarında, finansal denetim kapsamında ana hedeflerden biri iken, daha sonraki yıllarda, meslek, hile keşfi sorumluluğundan uzaklaşmıştır (Gray ve Moussalli, 2006:15). Hile keşfi, adli muhasebe olarak ifade edilen yeni mesleğin faaliyetleri arasında tanımlanmaktadır.

Ayrıca muhasebe mesleğinin ilk olarak 19. yüzyılda İskoçya’da örgütlendiği dönemlerde, avukatlar ve muhasebeciler arasında çok yakın bir ilişki olduğu ve birçok avukatın muhasebe hizmetlerini de müşterilerine sunduğu bildirilmektedir. 20. yüzyılda muhasebeciler muhasebe hizmetlerine yönelip, hukuki hizmetlerden kendilerini ayırtmışlardır (Corne, 2002: 2 ve Bekçioğlu vd., 2013: 3). Hukuki hizmetler, adli muhasebe olarak ifade edilen yeni mesleğin faaliyetleri arasında tanımlanmaktadır.

Dolayısıyla meslek yeni bir meslek olarak değil de eski köklerine dönen muhasebe mesleği olarak tanımlanmaktadır.

ADLİ MUHASEBE

Adli muhasebe kavramını ilk defa 1824’te İskoçyalı bir muhasebeci kendi tanıtım reklamında kullanmıştır. 1946’da Maurice E. Peloubet tarafından yazılan “Adli Muhasebe: Bugünün Ekonomisindeki Yeri” isimli makale ile muhasebe literatürüne girmiştir (Pehlivan, 2010: 4).

Adli muhasebe kavramı, Al Capone olarak tanınan uzun ismi Alphonse Capone olan Amerikalı bir mafyanın duruşmalarında popüler olmuştur. FBI- Federal Araştırma Bürosu’nda çalışan ajan Eliot Ness ve IRS- Amerikan İç Gelirler Servisi’nde çalışan muhasebeci Elmer Iwey’in ortak çalışmaları sonucunda Al Capone yakalanmıştır. Iwey 1927’de görev aldığı soruşturma ile, Amerika’nın ilk adli muhasebecisi olarak sayılmıştır (Corne, 2002: 3).

Adli muhasebecilik Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve Avrupa Birliği ülkelerinde yürütülen bir meslektir. Söz konusu ülkelerdeki meslek birliklerinin oluşturduğu adli muhasebe standartlarında yer alan ifadeler dikkate alınarak adli muhasebe ile ilgili şöyle bir tanım yapılabilir:

Adli muhasebe; muhasebe meslek becerisi, araştırmacı yetenekler ve zihniyet ile hukuk dışı işlemlerle ve anlaşmazlıklarla ilgilenen bir muhasebe dalıdır (Meriç: 2016: 6).

Literatürde yer alan diğer tanımlardan bazıları şu şekildedir:

Adli muhasebe, ekonomik suç işleyenlerle ilgili yürütülen kovuşturmalarda kabul edilebilir bilgileri toplayıp, mahkemede sunan bir bilim dalıdır (Manning, 2005: 5).

Adli muhasebe, hukuk ve ceza mahkemelerindeki olayları incelemek, değerlendirmek, araştırmak, soruşturmak ve analiz etmek için, muhasebe, finans, vergi ve denetim bilgileri ve bu bilgiler arasındaki ilişkileri kullanan bir bilimdir (Okoye vd., 2009: 39).

Adli muhasebe, muhasebe bilgisi ve araştırma becerilerini hukuki sorunların belirlenmesi ve çözümünün sağlanması için kullanan bir bilim dalıdır (Çubuk ve Yücel: 2012: 68).

Adli muhasebe, finansal veriler ile işletmelerin yaşadığı hukuki problemleri çözmeyi sağlayan uzmanlık alanıdır (Elitaş, 2012: 155).

YAZIN ARAŞTIRMASI

Adli muhasebe ile ilgili yazınlar özellikle meşhur muhasebe skandallarından sonra artış göstermiştir. 2016-2018 yılları arasında, bu alanda yapılan çalışmalardan bazıları aşağıda verilmiştir:

Akyel (2016)'da Adli Muhasebecilik Mesleği kapsamında hukukçuların muhasebe eğitimi gereksinimi ile ilgili teorik bir değerlendirme yapmıştır. Çalışmada hukukçuların yeterli muhasebe eğitimi alamadıkları incelemeler sonucu belirlenmiş olup, hukukçulara ihtiyaç duyacakları teknik bilgi ve desteğin ülkemizde henüz meslek olarak resmi bir statüye kavuşmamış adli muhasebecilerce verilebileceği belirlenmiştir.

Çayır ve Akın (2018)'de Adli Muhasebe, hile denetimi ve yönetim hileleri kavramları hakkında bilgi vererek, Burdur ve Isparta illerinde meydana gelmiş ve adliyeye sevk edilen hile dosyalarına ait verileri vaka analizi olarak niteliksel bir şekilde incelemişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre, hile analizi sonuçları belirtilerek Adli Muhasebe alanına ihtiyaç gündeme getirilmiştir.

Çeliker ve Aygün (2018)'de yapılan çalışmada, Adli Muhasebe kavramı ve ilgili tarafların algı düzeyleri Van ili örneği ile değerlendirilmiştir. Araştırma, avukatlar ve mali müşavirler ile anket yapılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; Adli Muhasebe farkındalıkları düşük olarak tespit edilmesine rağmen, Adli Muhasebe uygulaması ile finansal tablolara ve işletmenin açıklayacağı bilgilere güvenin artacağı katılımcılar tarafından ifade edilmiştir.

Dağdeviren ve Mirza (2017)'de Adli Muhasebe ile ilgili taraflardan olan bağımsız meslek mensuplarının Adli Muhasebe algılarını belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada farkındalık düzeyi yüksek olarak belirlenmiştir. Ege Bölge'sinde yapılan çalışmaya katılanlar, ülkemizde Adli Muhasebe mesleğine gerekli önemin verilmediğini ancak meslekle ilgili gerekli yasal düzenlemelerin yapılacağını düşünmektedirler.

Doğan (2016)'da yaptığı çalışmada Adli Muhasebe mesleği ile ilgili teorik bir değerlendirme yapmıştır. Çalışmada adli muhasebe kavramı, mesleğin gerekliliği gibi hususlar açıklanarak, mesleğin mevcut durumu ve geleceğine yönelik bilgi verilmiştir.

Jones ve Zucker (2018)'de muhasebe etik ve mesleğine öğrencilerin katılımını yükseltmek için yeni bir akım olan Adli Muhasebeciliğin kullanımı hususunda yapmış olduğu çalışmada, öğrencilere adli muhasebecilik ile ilgili bir roman okutulmuş her hafta roman

kahramanının karşılaştığı etik ikilemi yazmalarını istemişlerdir. Sürecin sonunda öğrenciler değerlendirmeye alınmıştır. Etik anlayışın geliştiği tespit edilmiştir.

Kıllı ve Çeviren (2017)'de Mersin ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının Adli Muhasebe mesleği ile ilgili farkındalıklarını belirlemek amacıyla bir araştırma yapmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre; mesleğe ihtiyaç duyulduğu ancak meslekle ilgili bilgi sahibi olmadıkları belirlenmiştir.

Kızıl vd. (2016)'da Adli Muhasebe kavramının önemi ve farkındalık düzeyi ile ilgili bir araştırma yapmışlardır. Araştırma Yalova Üniversitesi'nde 50 adet öğrenciye anket ve Denizli'de faaliyet gösteren bir SMMM ile mülakat yapılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucuna göre; adli muhasebe konusunda bilgi düzeyi ve farkındalık seviyesinin düşük olduğu belirlenmiştir.

Meriç ve Erkuş (2016)'da Adli Muhasebe mesleğinin uzman tanıklık ve dava desteği faaliyetlerini Türkiye'deki bilirkişilik uygulamasıyla değerlendirmişlerdir. Araştırma İstanbul, Ankara ve İzmir'de faaliyet gösteren hakim ve SMMM'lerle yapılan anket ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, Adli Muhasebe mesleği kapsamında verilen uzman tanıklık ve dava desteği hizmetlerinin ülkemizdeki bilirkişilik uygulamasıyla örtüşmediği belirlenmiştir.

Pamukçu (2017)'de Adli Muhasebe ve bağımsız denetim sürecine etkisini irdeleyen çalışmasında, Türkiye'de uygulanmakta olan bilirkişilik sisteminin eksiklikleri ve bu eksikliklerin adli muhasebe hizmetiyle çözümüne değinmiştir.

Oyedokun (2017)'de Adli Muhasebe mesleğinin araştırma teknikleri ile ilgili bir içerik analizi yapmıştır. Çalışmasında ilgili kitap, dergi ve makaleleri inceleyerek mesleğin gerektirdiği teknikleri derlemiştir.

Sorunke (2018)'de Nijerya'da adli muhasebe araştırma tekniklerinin rüşvet araştırma ve kovuşturmalarındaki potansiyelini araştırmıştır. Araştırma Nijerya'daki rüşvetle mücadelede görevli dört kurumda çalışan savcı ve müfettişler ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, adli muhasebe araştırma tekniklerinin kullanılması ve rüşvet olaylarındaki başarılı kovuşturma arasında önemli ve pozitif bir ilişki belirlenmiştir.

Yazarkan ve Kaygın (2016)'da mali nitelikli suçlarla mücadelede adli muhasebecilik mesleği ile ilgili hakimlerin yaklaşımlarını değerlendirmişlerdir. Araştırma Ordu ili Asliye Hukuk ve Vergi Mahkemesi hakimleri ile görüşmeler yapılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, hakimlerin adli muhasebecilik hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıkları ve bilirkişilik hizmeti aldıkları ancak bu hizmetin beklentilerini karşılamadığı gibi hususlar ortaya çıkmıştır. Ayrıca adli muhasebecilik mesleğine ihtiyaç duyulduğu ve bilirkişilik uygulaması ile ilgili sorunların bu şekilde azalacağı tespit edilmiştir.

Yılmaz (2017)'de Adli Muhasebe uygulamaları kapsamında hile denetimi ile ilgili konuların vaka analizi ile aktarılması değerlendirilmiştir. Araştırmada, muhasebe etik ve hile denetimi konuları vaka analizi ile ve vaka analizi kullanılmadan anlatılarak öğrenciler değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; vaka analizi ile anlatılan adli muhasebe konularına ilişkin değerlendirmelerde pozitif yönlü bir fark tespit edilmiştir.

ARAŞTIRMA

Araştırmanın Amacı, Yöntemi ve Kapsamı

Araştırmanın amacı Adli Muhasebecilik mesleğinin muhasebe meslek mensuplarının farkındalık ve kabul görme düzeylerinin belirlenmesidir. Bu amaçla veriler anket yöntemi ile toplanıp analiz edilerek, tespit edilen bulgular yorumlanarak araştırma tamamlanmıştır.

Anket formu hazırlanırken; Issa ve Azzabi (2018)'de yapmış oldukları araştırma için hazırlanmış oldukları anket sorularından faydalanılmıştır. Araştırmada, gerekli literatür taraması ve muhasebecilerle yapılan mülakatlar sonrası ülkemize uygun bir şekilde uyarlanan anket formu kullanılmıştır.

Anket formu araştırma amacına yönelik olarak iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm; katılımcıların demografik ve genel özelliklerini belirlemeye yönelik 9 sorudan, ikinci bölüm ise Adli Muhasebe mesleğinin farkındalık ve kabul görme düzeylerini beşli Likert ölçeği ile tespit etmeye yönelik 14 sorudan oluşmaktadır.

Anket ile toplanan veriler SPSS 22.0 paket programına aktarılarak; güvenilirlik analizi yapılmıştır. Frekans dağılımı, ortalama gibi değerler yorumlanmıştır. Bulgular, Anova ve T Testi gibi istatistikî yöntemlerle analize tabi tutulmuştur.

Araştırma için; Kayseri'de faaliyet gösteren bağımsız SMMM'ler hedef kitle olarak belirlenip, basit tesadüfî örnekleme yöntemi ile belirlenen 62 kişi ile anket yapılmıştır.

BULGULAR

Katılımcılara Ait Genel Özellikler

Ankete katılan bağımsız SMMM'lerin genel özelliklerini belirlemek amacıyla hazırlanan anket sorularına ilişkin elde edilen bulgular ve frekans dağılımları aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Cinsiyet	N	%	Mükellef Sayısı		
			(İşletme/ Defteri Sayısı)	Bilanço	
Erkek	55	88,7	25'den / 10'dan az	17	28,33
Kadın	7	11,3	26-40 / 11-20 arası	19	31,66
			40'dan / 20'den fazla	26	41,94
Yaş	N	%	Personel Sayısı		
30'dan küçük	1	1,61	Yalnız	16	25,33
30-45 yaş arası	46	74,19	1-3 eleman	28	45,16
45'den büyük	15	24,19	4 ve daha fazla eleman	18	29,03
Eğitim	N	%	Aylık Ortalama Gelir Düzeyi		
Lisans	57	91,93	Düşük	16	25,8
Lisans üstü	5	8,06	Orta	20	32,25
			Yüksek	26	41,93
Mesleki Kıdem	N	%	Mesleğin Sevilmesi		
5 yıl ve daha az	7	11,47	Evet	51	82,25
6-10 yıl arası	14	22,95	Hayır	11	17,74
11-20 yıl arası	17	27,86			
20 yıldan fazla	24	38,71	Mesleğin Geleceği	N	%

Muhasebe Meslek Mensupları Tarafından Adli Muhasebecilik Mesleğinin Farkındalık ve Kabul Görmesi İle İlgili Bir Değerlendirme

	Kötümser	21	35,59
	Kararsız	16	27,11
	İyimser	25	40,32

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının çoğu erkek (%88,7), orta yaş (%74,19) grubu olup, %91,93'ü lisans düzeyinde eğitim görmüştür. Katılanların %38,71'i 20 yıl üzeri, %11,47'si 5 yıl ve daha az deneyimlidir. Katılanların çoğunun 5 yıldan fazla deneyimi vardır. Mükellef sayısı, ofisinde çalıştırdığı personel sayısı, gelir düzeyi gibi bulgular birlikte değerlendirildiğinde, çoğunun defter sayısı olarak ve gelir düzeyi olarak orta ve yüksek seviyelerde, yanında en azından 1 eleman çalıştıran meslek mensuplarından olduğu belirlenmiştir. Katılanların %82,25'i mesleği sevmekte ve %40,32'si mesleğin geleceği ile ilgili iyimser düşüncededir.

Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Güvenirlilik katsayısı 0 ile 1 arasında değerler ile ölçülmektedir. Güvenirlilik analizi sonucu elde edilen değer 1'e yaklaştıkça güvenilirlik düzeyi artış göstermektedir. Toplamda 62 kişiye uygulanan anketimize güvenilirlik analizi yapılmış ve Cronbach's Alpha değeri 0,906 çıkmıştır. Elde edilen sonuca göre, ankette verilen cevaplar yüksek derecede güvenilir kabul edilebilir. Güvenirlilik katsayıları ankette yer alan her bir maddeye göre değerlendirildiğinde en düşük katsayı 0,893'dir, en yüksek katsayı ise 0,915'dir. Elde edilen sonuçlara göre ankette yer alan her bir madde için verilen cevaplar yüksek derecede güvenilir kabul edilebilir.

Frekans ve Ortalamalara İlişkin Bulgular

Ankette katılımcıların Adli Muhasebe mesleği ile ilgili meslek mensuplarının farkındalık ve mesleği benimseme düzeylerine yönelik düşünceleri beşli Likert ölçeği ile değerlendirilmiş olup, bu kapsamda elde edilen verilere ait frekans ve ortalama değer sonuçları değerlendirilmiştir.

Ankette katılımcıların Adli Muhasebe mesleği ile ilgili farkındalık ve benimseme düzeylerine yönelik ifadelerle ilişkin katılım gösterenlere (katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirenlere) ilişkin frekans ve ortalama değerler aşağıdaki tabloda verilmiştir:

	N	%	Ortalama	Std. Sapma	Ort. %	Grup Ort.
ADM 1	45	71	3,92	1,245		
ADM 2	36	57	3,37	1,428		
ADM 3	47	75	4,08	1,191		
ADM 4	46	75	3,98	1,218		
ADM 5	46	73	3,95	1,165		
ADM 6	43	68	3,90	1,141		
ADM 7	39	62	3,76	1,066	69,86	3,91
ADM 8	42	68	3,84	1,128		
ADM 9	45	71	4,02	1,079		
ADM 10	51	82	4,18	1,008		
ADM 11	44	70	4,00	1,024		
ADM 12	34	55	3,66	1,182		
ADM 13	44	71	4,00	1,211		
ADM 14	50	80	4,21	1,17		

ADM 1: Adli muhasebecilik, ülkemizde oldukça ihtiyaç duyulan yeni bir alandır.

ADM 2: Adli muhasebecilik, mevcut muhasebe ve denetim hizmetlerinden farklıdır.

ADM 3: Adli muhasebecilik ile ilgili teknikleri öğrenip, bu alanda hizmet vermek isterim.

ADM 4: Adli muhasebecilik ile hilelerin ortaya çıkarılmasında etkin hizmetler verileceğini düşünüyorum.

ADM 5: Adli muhasebecilik ile zimmete geçirilen varlıkları tanımlamada etkin hizmetler verileceğini düşünüyorum.

ADM 6: Adli muhasebecilik hizmetleri ile finansal tabloların güvenilirliğinin artacağını düşünüyorum.

ADM 7: Adli muhasebecilik ile işletmelerin iç kontrol sistemlerinin daha iyi bir şekilde değerlendirileceğini düşünüyorum.

ADM 8: Adli muhasebecilik ile kurumsal yönetim sistemlerinin daha etkin bir şekilde değerlendirileceğini düşünüyorum.

ADM 9: Adli muhasebecilik ile hukuki kurallara ve düzenlemelere uyumun artacağını düşünüyorum.

ADM 10: Adli muhasebecilik ile dava destek danışmanlığı ve gerekli raporların hazırlanması hususunda etkin hizmetler verileceğini düşünüyorum.

ADM 11: Adli muhasebecilik ile kıymet takdiri ve maliyet tahminlerinde daha iyi bir şekilde hizmet verileceğini düşünüyorum.

ADM 12: Adli muhasebecilik ile boşanma davalarında finansal uzman olarak etkin bir şekilde hizmet verileceğini düşünüyorum.

ADM 13: Adli muhasebecilik ile vergisel konularda uzman olarak etkin bir şekilde hizmet verileceğini düşünüyorum.

ADM 14: Adli muhasebecilik ile mahkemelerde uzman tanık olarak etkin bir şekilde hizmet verileceğini düşünüyorum.

Adli Muhasebe mesleğinin, muhasebe meslek mensupları tarafından farkındalık ve kabul görme düzeylerini ölçmeye yönelik oluşturulan ifadeler katılıma katılım düzeyi 3,91 olarak belirlenmiştir. Katılımcıların çoğu; yaklaşık %70'i, ifadeler katılma düzeyinde bir görüş bildirmişlerdir. En yüksek ortalama 4,21 ile "Adli muhasebecilik ile mahkemelerde uzman tanık olarak etkin bir şekilde hizmet verileceğini düşünüyorum" şeklindeki ifade için beyan edilmiştir. En düşük ortalama 3,37 ile "Adli muhasebecilik, mevcut muhasebe ve denetim hizmetlerinden farklıdır" şeklindeki ifade için beyan edilmiştir.

Katılımcıların farkındalığı ve mesleği benimsemesi çok yüksek seviyelerdedir. Buna karşın mesleğin mevcut denetim ve muhasebe mesleklerinden farklı olduğuna katılım düzeyi "kararsızlık" seviyesindedir. Katılımcıların bir kısmı, mesleği, muhasebe ve denetimden çok da farklı değerlendirmedikleri tespit edilmiştir.

Tek Yönlü Varyans ve T testi Analizlerine İlişkin Bulgular

Araştırma verilerine istatistiksel analizleri yapmadan önce, her anket maddesi için normallik testi yapılmış (Skewness ve Kurtosis) ve verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir.

Araştırma verilerine katılımcıların katılım durumları ile cinsiyet, yaş, eğitim durumu, mesleki kıdem, personel sayısı, mükellef sayısı, gelir düzeyi, mesleği sevme durumu, mesleğin geleceği ile ilgili düşünceler arasında anlamlı farklılıkların olup olmadığının araştırılmasına yönelik tek yönlü varyans (one way anova) ve iki örneklem t testi yapılmıştır.

Adli muhasebecilik mesleğinin farkındalığı ve kabul görme düzeyinin belirlenmesine yönelik oluşturulan ifadeler katılıma katılım durumu ile meslek mensuplarının belirtilen özellikleri arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Buna göre;

➤ Katılımcıların ifadeler katılma düzeyi ile cinsiyetler arasında %5 anlamlılık seviyesinde farklılık vardır. Genellikle bayanların ifadeler katılma düzeyi, baylara göre daha yüksektir.

➤ Katılımcıların ifadeler katılma düzeyi ile yaşları arasında %5 anlamlılık seviyesinde farklılık vardır. Genellikle yaş aralığı olarak belirlenen, 30 yaş altı meslek mensuplarının, ifadeler katılma düzeyi, diğerlerine göre daha yüksektir. Genç yaşta meslek mensuplarının katılım düzeyi yüksek olarak belirlenmiştir.

➤ Katılımcıların ifadeler katılma düzeyi ile eğitim durumları arasında %5 anlamlılık seviyesinde farklılık vardır. Genellikle lisansüstü eğitimi tamamlayan meslek mensuplarının katılma düzeyi, lisans mezunu meslek mensuplarına göre daha yüksektir.

➤ Katılımcıların ifadeler katılma düzeyi ile mesleki kıdemleri arasında %5 anlamlılık seviyesinde farklılık vardır. Genellikle 6-10 yıl arası tecrübe sahibi meslek mensuplarının ifadeler katılma düzeyi, diğerlerine göre yüksektir. Meslekte orta derecede kıdem sahibi meslek mensuplarının ifadeler katılma düzeyi yüksek olarak belirlenmiştir.

- Katılımcıların ifadelere katılma düzeyi ile ofislerinde çalıştırdıkları personel sayısı arasında %5 anlamlılık seviyesinde farklılık vardır. Genellikle yalnız çalışan meslek mensuplarının ifadelere katılım düzeyi, diğerlerine göre yüksektir. Personel sayısı az olan meslek mensuplarının ifadelere katılım düzeyi yüksek olarak belirlenmiştir.
- Katılımcıların ifadelere katılma düzeyi ile mükellef sayısı arasında %5 anlamlılık seviyesinde farklılık vardır. Genellikle mükellef sayısı az olan meslek mensuplarının ifadelere katılım düzeyi, diğerlerine göre yüksektir. Mükellef sayısı az olan meslek mensuplarının ifadelere katılım düzeyi yüksek olarak belirlenmiştir.
- Katılımcıların ifadelere katılma düzeyi ile gelir düzeyi arasında %5 anlamlılık seviyesinde farklılık vardır. Genellikle gelir düzeyi düşük olan meslek mensuplarının ifadelere katılım düzeyi, diğerlerine göre yüksektir. Gelir düzeyi düşük olan meslek mensuplarının ifadelere katılım düzeyi yüksek olarak belirlenmiştir.
- Katılımcıların ifadelere katılma düzeyi ile mesleğin sevilmesi ile ilgili düşünceleri arasında %5 anlamlılık seviyesinde farklılık vardır. Genellikle mesleğini seven meslek mensuplarının ifadelere katılım düzeyi, sevmeyenlere göre yüksektir. Mesleği seven meslek mensuplarının ifadelere katılım düzeyi yüksek olarak belirlenmiştir.
- Katılımcıların ifadelere katılma düzeyi ile mesleğin geleceği ile ilgili düşünceleri arasında %5 anlamlılık seviyesinde farklılık vardır. Genellikle mesleğin geleceği ile ilgili iyimser düşünen meslek mensuplarının ifadelere katılım düzeyi, diğerlerine göre yüksektir. Mesleğin geleceği ile ilgili iyimser düşünen meslek mensuplarının ifadelere katılım düzeyi yüksek olarak belirlenmiştir.

SONUÇ

Henüz mesleki olarak yasal statüye kavuşturulmamış olan Adli Muhasebe mesleğinin, muhasebe meslek mensuplarınca farkındalık ve benimsenme düzeyine ilişkin bir araştırma yapılmıştır. Kayseri ilinde faaliyet gösteren bağımsız SMMM'ler kapsamında yapılan araştırma sonuçlarına göre; mesleğin bir an önce yasal olarak mesleki statüye kavuşturulması gerektiği önerilmektedir.

Adli Muhasebe, katılımcıların da ifadesine göre; ihtiyaç duyulan, mevcut muhasebe ve denetim hizmetlerinden farklılık gösteren ve mevcut SMMM'lerce gerekli donanımların edinilerek hizmet edebileceği bir meslektir.

Adli muhasebeyle; hile ile etkin bir şekilde mücadele edilebileceği, zimmete geçirilen varlıkları tanımlama, işletmelerin iç kontrol ve kurumsal yönetim sistemlerini değerlendirme gibi hususlarda daha etkin hizmetler verebileceği ifade edilmiştir. Ayrıca, adli muhasebecilik ile daha güvenilir mali tablolar sunulacağı ve yasalara uyumun sağlanacağı düşünülmektedir. Adli muhasebeciliğin dava destek danışmanlığı, kıymet takdiri ve maliyet tahmini, uzman tanıklık gibi hukuki fonksiyonları etkin bir şekilde yerine getireceği düşünülmektedir. Ayrıca boşanma davalarında ve vergisel uyuşmazlıklarda finansal uzman olarak da mesleğin daha etkili olacağı ifade edilmiştir.

Ekonomik uyuşmazlıkların bir an önce çözüme kavuşturulması hukuk ve muhasebe fonksiyonlarının bileşimi ile mümkün olacaktır. Muhasebe bilgisinden yoksun hukukçular, hukuk bilgisinden yoksun muhasebeciler ile söz konusu uyuşmazlıkların çözüme bağlanması zaman alıcı ve güç olmaktadır. Giderek karmaşık hale gelen ekonomik yapı içerisinde bu tür uyuşmazlıkların da artacağı düşünüldüğünde hukuk ve muhasebe bilgisi donanımıyla adli muhasebe mesleği ihtiyaç olan bir alandır.

Gerekli yasal düzenlemeler ile mesleki olarak Adli Muhasebe mesleği tanımı yapılmalıdır. Eğitim programlarında, muhasebe ve hukuk bileşimi olan bu alanla ilgili, gerekli müfredatın hazırlanması ve ayrı bir dal olarak ilgili kişilere gerekli bilgi donanımının sağlanması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Akyel, Nermin (2016), “Adli Muhasebe Çerçevesinde Hukuk Eğitiminde Muhasebe Derslerinin Önemi”, Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, Cilt: 12, Sayı: 16.
- Bekçioğlu, Selim, Coşkun, Ahmet, Gümüş, Umut Tolga (2012), “İşletmelerde Hile ve Yolsuzlukların Önlenmesinde Farklı Bir Yaklaşım: Adli Muhasebe”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı: 59.
- Corne, Oberholzer (2002), “Quality Management In Forensic Accounting”, Gordon Institute of Science, November.
- Çayır, Engin, Akın, Osman (2018), “Adli Muhasebe Kapsamında Yönetim Hileleri, Burdur ve Isparta İlleri Adli Vaka Analizleri”, MAKÜ Bucak İşletme Fakültesi Dergisi, Cilt:1, Sayı:1.
- Çeliker, Fuat, Aygün, Mehmet (2018), “Adli Muhasebe İle İlgili Tarafların Algı Düzeyleri: Van Örneği”, Van YYÜ İİBF Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 6.
- Çubuk, Adem, Yücel, Elif (2012), “Adli Muhasebecilik Mesleğinin Türkiye’deki Gelişme Potansiyeline Yönelik Bir Araştırma”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı: 56.
- Dağdeviren, İbrahim Ethem, Mirza, Şakir (2017), “Muhasebe Meslek Mensuplarının Adli Muhasebeye İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesine Yönelik Ege Bölgesinde Bir Araştırma”, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, Cilt: 10, Sayı: 2, Temmuz.
- Doğan, Saime (2016), “Adli Muhasebecilik Mesleği ve Mesleğin Geleceği”, Finans ve Bankacılık Çalışmaları Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 5.
- Elitaş, Bilge Leyli (2012), “Seçilmiş Örneklerle Adli Muhasebe Eğitimi ve Türkiye İçin Bir Değerlendirme”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı: 55.
- Gray, O.Ronald, Moussalli, Stephanie D. (2010), “Forensic Accounting and Auditing United Again: A Historical Perspective”, Journal of Business Issues, Number: 2.
- Issa, Mohamed, Al-Azzabi, Waled (2018), “Assessing Awareness And Acceptance Of Forensic Accounting Among The Libyan Accountng Educators”, International Journal of Economics, Commerce and Management, Volume: 6, Issue: 4.
- Jones, Chris G., Zucker, Kiren Dosanjh (2018), “Using a Forensic Accounting Novel to Increase Student Engagement with Accounting Ethics and the Profession”, Journal of Forensic & Investigative Accounting, Volume: 10, Issue: 2.
- Kıllı, Mustafa, Çeviren, Seher Meral (2017), “Muhasebe Meslek Mensuplarının Adli Muhasebe Farkındalıkları: Mersin İlinde Bir Araştırma”, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, Cilt: 19, Sayı:1.
- Kızıl, Cevdet, Çelik, İsmail E., Akman, Vedat, Okkaya, Doğan. (2016), “Adli Muhasebe Kavramının Önemi ve Farkındalık Düzeyi: Yalova Üniversitesi Öğrencileri İle Bir

- SMMM Meslek Mensubu Üzerinde İki Yönlü Uygulama”, Global Business Research Symposium, 1st Doctoral Conference, 14 Haziran, Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Manning, A. George (2002), Financial Investigation And Forensic Accounting, USA: CRC Press.
- Meriç, Arzu (2016), Adli Muhasebe, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Meriç, Arzu, Erkuş, Hakan (2016), “Türkiye’de Bilirkişilik Müessesesi Bağlamında Muhasebe Meslek Mensuplarının Yaptığı Uzman Tanıklık Faaliyetlerinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma”, Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, Cilt: 14, Sayı: 2, Mayıs.
- Pamukçu, Ayşe (2017), “Adli Muhasebe ve Bağımsız Denetim Sürecine Etkisi”, Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi, Cilt: 12, Sayı: 48.
- Okoye, Emma Ik, Akamobi, Ndidika L. (2009), “The Role of Forensic Accounting in Fraud Investigation and Litigation Support”, The Nigerian Academic Forum, Number: 17.
- Oyedokun, Godvin Emmanuel (2017), “Forensic Accounting Investigation Techniques: Any Rationalization?”, <https://www.researchgate.net>
- Sorunke, Olukayode Abayomi (2018) “Forensic Accounting Investigation Techniques and Successful Prosecution of Corruption Cases in Nigeria”, International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences, Volume: 8, Number: 3, July.
- Pehlivan, Abdulkadir (2010), “Adli Muhasebe Eğitimi ve Türkiye’de Adli Muhasebe Eğitiminin Geliştirilmesine Yönelik Bir Araştırma”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Yazarkan, Hakan, Kaygın, Ceyda Yerdelen (2016), “Mali Nitelikli Uyuşmazlık Davalarında Bilirkişilik Uygulamasına Karşı Adli Muhasebecilik: Ordu Adliyesi Örneği”, Business and Economics Research Journal, Volume: 7, Number: 1.
- Yılmaz, Züleyha (2017), “Vaka Analizi İle Eğitim ve Adli Muhasebe Alanında Bir Uygulama”, International Journal of Academic Value Studies, Volume: 3, Issue: 13.